

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః
శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే ఉత్తరకాండే

॥ షట్తింశః సర్గః ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

శ్రీ రంగరామానుజ మహాదేశికన్

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః
శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ షట్త్రింశః సర్గః ॥

హనుమంతం జీవయిత్వా బ్రహ్మాదిదేవైస్తస్మై వరప్రదానం తమాదాయ
వాయోరంజనాగృహే గమనం, ఋషిశాపాద్ధనుమతః స్వబలస్య
విస్మృతిః, శ్రీరామేణ స్వయజ్ఞే సమాగంతుం ప్రార్థ్యాగస్త్యప్రభృతీనాం
విసర్జనం

తతః పితామహం దృష్ట్వా వాయుః పుత్రవధార్దితః |
శిశుకం తం సమాదాయ ఉత్తస్థా ధాతురగ్రతః || 7.36.1 ||

చలకుండలమౌలిస్తక్ తపనీయవిభూషణః |
పాదయోర్వ్యపతద్ వాయుస్త్రిరుపస్థాయ వేధసే || 7.36.2 ||

తం తు వేదవిదా తేన లంబాభరణశోభినా |
వాయుముత్థాప్య హస్తేన శిశుం తం పరిమృష్టవాన్ || 7.36.3 ||

స్పృష్టమాత్రస్తతః సోఽథ సలీలం పద్మజన్మనా |
జలసిక్తం యథా సస్యం పునర్జీవితమాప్తవాన్ || 7.36.4 ||

ప్రాణవంతమిమం దృష్ట్వా ప్రాణో గంధవహో ముదా |
చచార సర్వభూతేషు సన్నిరుద్ధం యథా పురా || 7.36.5 ||

మరుద్్రోధాద్ వినిర్ముక్తాస్తాః ప్రజా ముదితాఽభవన్ |
శీతవాతవినిర్ముక్తాః పద్మిన్య ఇవ సాంబుజాః || 7.36.6 ||

తతస్త్రియుగ్మస్త్రికకుత్ త్రిధామా త్రిదశార్చితః |
ఉవాచ దేవతా బ్రహ్మ మారుతప్రియకామ్యయా || 7.36.7 ||

భో మహేంద్రాగ్నివరుణా మహేశ్వరధనేశ్వరాః |
జానతామపి వః సర్వం వక్ష్యామి శ్రూయతాం హితం || 7.36.8 ||

అనేన శిశునా కార్యం కర్తవ్యం వో భవిష్యతి |
తద్ దదధ్యం వరాన్ సర్వే మారుతస్యాస్య తుష్టయే || 7.36.9 ||

తతః సహస్రనయనః ప్రీతియుక్తః శుభాననః |
కుశేశయమయీం మాలాముత్తేప్యేదం వచోబ్రవీత్ || 7.36.10 ||

మత్కరోత్స్పృష్టవజ్రేణ హనురస్య యథా హతః |
నామ్నా వై కపిశార్దూలో భవితా హనుమానితి || 7.36.11 ||

అహమస్య ప్రదాస్యామి పరమం వరమద్భుతం |
ఇతః ప్రభృతి వజ్రస్య మమావధ్యో భవిష్యతి || 7.36.12 ||

మార్తండస్త్యబ్రవీత్ తత్ర భగవాంస్త్రిమిరాపహః |
తేజసోఽస్య మదీయస్య దదామి శతికాం కలాం || 7.36.13 ||

యదా చ శాస్త్రాణ్యధ్యేతుం శక్తిరస్య భవిష్యతి |
తదాస్య శాస్త్రం దాస్యామి యేన వాగ్మీ భవిష్యతి |
న చాస్య భవితా కశ్చిత్ సదృశః శాస్త్రదర్శనే || 7.36.14 ||

వరుణశ్చ వరం ప్రాదాన్నాస్య మృత్యుర్భవిష్యతి |
వర్షాయుతశతేనాపి మత్పాశాదుదకాదపి || 7.36.15 ||

యమో దండాదవధ్యత్వమరోగత్వం చ దత్తవాన్ |
వరం దదామి సంతుష్ట అవిషాదం చ సంయుగే || 7.36.16 ||

గదేయం మామికా నైనం సంయుగేషు వధిష్యతి |
ఇత్యేవం ధనదః ప్రాహ తదా హ్యేకాక్షిపింగలః || 7.36.17 ||

మత్తో మదాయుధానాం చ అవధ్యోఽయం భవిష్యతి |
ఇత్యేవం శంకరేణాపి దత్తోఽస్య పరమో వరః || 7.36.18 ||

విశ్వకర్మా చ దృష్టేమం బాలసూర్యోపమం శిశుం |
శిల్పినాం ప్రవరః ప్రాదాద్ వరమస్య మహామతిః || 7.36.19 ||

మత్కృతాని చ శస్త్రాణి యాని దివ్యాని తాని చ |
తైరవధ్యత్వమాపన్నశ్చిరజీవీ భవిష్యతి || 7.36.20 ||

దీర్ఘాయుశ్చ మహాత్మా చ బ్రహ్మ తం ప్రాబ్రవీద్ వచః |
సర్వేషాం బ్రహ్మాదండానామవధ్యోఽయం భవిష్యతి || 7.36.21 ||

తతః సురాణాం తు వరైర్దృష్ట్వా హ్యేనమలంకృతం |
చతుర్ముఖస్తుప్తమనా వాయుమాహ జగధ్గురుః || 7.36.22 ||

అమిత్రాణాం భయకరో మిత్రాణామభయంకరః |
అజేయో భవితా పుత్రస్తవ మారుత మారుతిః || 7.36.23 ||

కామరూపః కామచారీ కామగః ప్లవతాం వరః |
భవత్యవ్యాహతగతిః కీర్తిమాంశ్చ భవిష్యతి || 7.36.24 ||

రావణోత్సాదనార్థాని రామప్రీతికరాణి చ |
రోమహర్షకరాణ్యేవ కర్తా కర్మాణి సంయుగే || 7.36.25 ||

ఏవముక్త్వా తమామంత్ర్య మారుతం త్వమరైః సహ |
యథాగతం యయుః సర్వే పితామహపురోగమాః || 7.36.26 ||

సోఽపి గంధవహః పుత్రం ప్రగృహ్య గృహమానయత్ |
అంజనాయాస్తమాఖ్యాయ వరదత్తం వినిర్గతః || 7.36.27 ||

ప్రాప్య రామ వరానేష వరదానబలాన్వితః |
జవేనాత్మని సంస్థేన సోఽసౌ పూర్ణ ఇవార్ణవః || 7.36.28 ||

తరసా పూర్యమాణోఽపి తదా వానరపుంగవః |
ఆశ్రమేషు మహర్షీణామపరాధ్యతి నిర్భయః || 7.36.29 ||

స్త్రాగ్భాండాన్యగ్నిహోత్రాణి వల్కలానాం చ సంచయాన్ |
భగ్నవిచ్ఛిన్నవిధ్వస్తాన్ సంశాంతానాం కరోత్యయం || 7.36.30 ||

ఏవంవిధాని కర్మాణి ప్రావర్తత మహాబలః |
సర్వేషాం బ్రహ్మాదండానామవధ్యః శంభునా కృతః || 7.36.31 ||

జానంత ఋషయః సర్వే సహంతే తస్య శక్తితః |
తథా కేసరిణా త్వేష వాయునా సోఽంజనీసుతః || 7.36.32 ||

ప్రతిషిద్ధోఽపి మర్యాదాం లంఘయత్యేవ వానరః |
తతో మహర్షయః క్రుద్ధా భృగ్వంగిరసవంశజాః || 7.36.33 ||

శేపురేనం రఘుశ్రేష్ఠ నాతిక్రుద్ధాతిమన్యవః |
బాధసే యత్ సమాశ్రిత్య బలమస్మాన్ ప్లవంగమ || 7.36.34 ||

తద్ దీర్ఘకాలం వేత్తాసి నాస్మాకం శాపమోహితః |
యదా తే స్మార్యతే కీర్తిస్తదా తే వర్ణతే బలం || 7.36.35 ||

తతస్తు హతతేజౌజా మహర్షివచనౌజసా |
ఏషోఽశ్రమాణి తాన్యేవ మృదుభావం గతోఽచరత్ || 7.36.36 ||

అధర్క్షరజసో నామ వాలిసుగ్రీవయోః పితా |
సర్వవానరరాజాసీత్ తేజసా ఇవ భాస్కరః || 7.36.37 ||

స తు రాజ్యం చిరం కృత్వా వానరాణాం మహేశ్వరః |
తతస్త్యర్క్షరజా నామ కాలధర్మేణ యోజితః || 7.36.38 ||

తస్మిన్నస్తమితే చాథ మంత్రిభిర్మంత్రకోవిదైః |
పిత్ర్యే పదే కృతో వాలీ సుగ్రీవో వాలినః పదే || 7.36.39 ||

సుగ్రీవేణ సమం త్వస్య అద్వైధం చిద్రవర్జితం |
ఆబాల్యం సఖ్యమభవదనిలస్యాగ్నినా యథా || 7.36.40 ||

ఏష శాపవశాదేవ న వేద బలమాత్మనః |
వాలిసుగ్రీవయోర్ద్వైరం యదా రామ సముత్థితం || 7.36.41 ||

న హ్యేష రామ సుగ్రీవో భ్రామ్యమాణోఽపి వాలినా |
దేవ జానాతి న హ్యేష బలమాత్మని మారుతిః || 7.36.42 ||

ఋషిశాపాహతబలస్తదైవ కపిసత్తమః |
సింహః కుంజరరుద్ధో వా ఆస్థితః సహితో రణే || 7.36.43 ||

పరాక్రమోత్సాహమతిప్రతాప -
సౌశీల్యమాధుర్యనయానయైశ్చ |
గాంభీర్యచాతుర్యసువీర్యధైర్యైః -
ర్హనూమతః కోఽప్యధికోఽస్తి లోకే || 7.36.44 ||

అసౌ పునర్వ్యాకరణం గ్రహీష్యన్
సూర్యోన్ముఖః ప్రష్ఠమనాః కపింద్రః |
ఉద్యద్గిరేరస్తగిరిం జగామ
గ్రంథం మహద్ధారయనప్రమేయః || 7.36.45 ||

ససూత్రవృత్త్యర్థపదం మహార్థం
ససంగ్రహం సిద్ధ్యతి వై కపింద్రః |
నహ్యస్య కశ్చిత్ సదృశోఽస్తి శాస్త్రే
వైశారదే ఛందగతౌ తథైవ || 7.36.46 ||

సర్వాసు విద్యాసు తపోవిధానే
 ప్రస్ఫర్ధతేఽయం హి గురుం సురాణాం |
 సోఽయం నవవ్యాకరణార్థవేత్తా
 బ్రహ్మ భవిష్యత్యపి తే ప్రసాదాత్ || 7.36.47 ||

ప్రవీవిక్కోరివ సాగరస్య
 లోకాన్ దిధక్కోరివ పావకస్య |
 లోకక్షయేష్వేవ యథాంతకస్య
 హనూమతః స్థాస్యతి కః పురస్తాత్ || 7.36.48 ||

ఏషేవ చాన్యే చ మహాకపీంద్రాః
 సుగ్రీవమైందద్వివిదాః సనీలాః |
 సతారతారేయనలాః సరంభా -
 స్త్వత్కారణాద్ రామ సురైర్హి సృష్టాః || 7.36.49 ||

గజో గవాక్షో గవయః సుదంష్ట్రో
 మైందః ప్రభో జ్యోతిముఖో నలశ్చ |
 ఏతే చ ఋక్షాః సహ వానరేంద్రై -
 స్త్వత్కారణాద్ రామ సురైర్హి సృష్టాః || 7.36.50 ||

తదేతత్ కథితం సర్వం యన్మాం త్వం పరిపృచ్ఛసి |
 హనూమతో బాలభావే కర్మైతత్ కథితం మయా || 7.36.51 ||

శ్రుత్వాగస్త్యస్య కథితం రామః సౌమిత్రిరేవ చ |
 విస్మయం పరమం జగ్ముర్వానరా రాక్షసైః సహ || 7.36.52 ||

అగస్త్యస్త్యబ్రవీద్ రామం సర్వమేతచ్ఛృణోతం త్వయా |
 దృష్టః సంభాషితశ్చాసి రామ గచ్ఛామహే వయం || 7.36.53 ||

శ్రుత్వైతద్ రాఘవో వాక్యమగస్త్యస్యోగ్రతేజసః |
ప్రాంజలిః ప్రణతశ్చాపి మహర్షిమిదమబ్రవీత్ || 7.36.54 ||

అద్య మే దేవతాస్తుష్టాః పితరః ప్రపితామహాః |
యుష్మాకం దర్శనాదేవ నిత్యం తుష్టాః సబాంధవాః || 7.36.55 ||

విజ్ఞాప్యం తు మమైతద్ధి యద్ వదామ్యాగతస్పృహః |
తద్ భవద్భిర్మమ కృతే కర్తవ్యమనుకంపయా || 7.36.56 ||

పౌరజానపదాన్ స్థాప్య స్వకార్యేష్వహమాగతః |
కృతూనహం కరిష్యామి ప్రభావాద్ భవతాం సతాం || 7.36.57 ||

సదస్యా మమ యజ్ఞేషు భవంతో నిత్యమేవ తు |
భవిష్యథ మహావీర్యా మమానుగ్రహకాంక్షిణః || 7.36.58 ||

అహం యుష్మాన్ సమాశ్రిత్య తపోనిర్ధూతకల్మషాన్ |
అనుగృహీతః పితృభిర్భవిష్యామి సునిర్వృతః || 7.36.59 ||

తదాగంతవ్యమనిశం భవద్భిరిహ సంగతైః |
అగస్త్యాద్యాస్తు తచ్చుత్వా ఋషయః సంశితవ్రతాః || 7.36.60 ||

ఏవమస్త్వితి తం ప్రోచ్య ప్రయాతుముపచక్రముః |
ఏవముక్త్వా గతాః సర్వే ఋషయస్తే యథాగతం || 7.36.61 ||

రాఘవశ్చ తమేవార్థం చింతయామాస విస్మితః |
తతోఽస్తం భాస్కరే యాతే విసృజ్య నృపవానరాన్ || 7.36.62 ||

సంధ్యాముపాస్య విధివత్ తదా నరవరోత్తమః |
ప్రవృత్తాయాం రజన్యాం తు సోఽంతఃపురచరోఽభవత్ || 7.36.63 ||

|| ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
ఉత్తరకాండే షట్టింశః సర్గః ||